

Tomasz Skica*

OCENA WPŁYWU ROZMIARU SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH NA EFEKTYWNOŚĆ WYDATKOWANIA PUBLICZNEGO

Z a r y s t r e ś c i. Artykuł przyjmuje za cel zbadanie relacji na linii: rozmiar SFP – efekty wydatkowania publicznego. Do pomiaru wielkości sektora wykorzystane zostaną parametry finansowe odnoszące się do dyspozycji środkami publicznymi. Z kolei rezultaty aktywności sektora badane będą za pośrednictwem miar o charakterze wskaźnikowym. Ich oparcie na międzynarodowych rankingach, prezentujących komplementarne miary łączące nakłady finansowe i wskaźnikowe ujęcia efektywności podmiotów sektora, pozwoli przeanalizować związek pomiędzy rozmiarem sektora oraz parametrami służącymi jako miary rezultatów jego działalności.

S ł o w a k l u c z o w e: finanse publiczne, rozmiar sektora finansów publicznych, efektywność wydatkowania publicznego.

K l a s y f i k a c j a JEL: E62, H10.

WSTĘP

Problematyka efektywności wydatkowania publicznego stanowi temat, który wiąże się zarówno z charakterem, jak i specyfiką kierunków zarządzania finansami publicznymi. Niezależnie bowiem od szczebla, na którym dokonuje się wydatkowanie pieniędzy publicznych, niezmienna pozostaje dbałość o efekty rozdysponowywanych środków. W rezultacie, pomimo tego, że zagadnienie efektywności wydatków publicznych stanowi temat szeroko

---

* Adres do korespondencji: Tomasz Skica, Katedra Finansów, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, ul. Sucharskiego 2, 35–225 Rzeszów, e-mail: tskica@wsiz.rzeszow.pl

dyskutowany w literaturze przedmiotu – problematykę tę podejmowali m.in. Tsouhlou i Mylonakis (2011), Afonso, Schuknecht i Tanzi (2010), Mandl, Dierx i Ilzkovitz (2008), Afonso, Schuknecht i Tanzi (2006), Joumard, Kongsrud, Nam, Price (2004), Gupta i Verhoeven (2001) – wciąż pozostaje ono aktualne z uwagi na nowe wątki, podejścia do badań, a także uzyskiwane w ich efekcie rezultaty (Kleer, 2005, s. 271 i nast.).

W niniejszym artykule przyjęto za cel ustalenie rozmiaru sektora finansów publicznych (SFP) w Polsce i porównanie go z pozostałymi państwami Unii Europejskiej (UE), a następnie przeciwstawienie informacji o jego wielkości parametrom pozwalającym na ocenę rezultatów wydatkowania publicznego. Wskazany cel zakłada zbadanie relacji na linii: rozmiar SFP – efekty wydatkowania publicznego. Przedstawione ujęcie analityczne jest ważne tak z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Z jednej strony dostrzegalne są bowiem stanowiska opowiadające się za stymulacyjnym oddziaływaniem wydatków publicznych, dowodzące ich pozytywnego wpływu na gospodarkę (por. Heitger, 2001; Torstensson, 1994; Easterly i Rebelo, 1993; a także Conte i Darrat, 1998; Ram, 1986), z drugiej natomiast prowadzone badania wykazują, że możliwa byłaby ich redukcja niepowodująca zaburzeń w dostarczaniu dóbr i świadczeniu usług publicznych (por. m.in. Gwartney, Lawson, Park, Wagh, Edwards i Rugsy, 2002; Strauch i Hagen, 2000; Rodrik, 2000; Mueller, 1997). Powstaje zatem problem sprzeczności pomiędzy funkcjami wydatków publicznych a ich efektami, które można rozpatrywać w kategoriach efektywności wydatkowania publicznego. Tym samym w sposób naturalny nasuwa się pytanie o to, jak badać efekty wydatków publicznych oraz z jakimi parametrami należy je zestawiać, aby uzyskać możliwie jak najpełniejszy obraz następstw uruchamianych nakładów finansowych. Udzielenie odpowiedzi na tak postawione pytania wymaga opracowania metodologii pomiaru wielkości SFP w gospodarce, a także określenia parametrów, za pomocą których opisane zostaną efekty wydatków publicznych.

1. POMIAR WIELKOŚCI SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH

Mając na uwadze przedstawiony wyżej cel artykułu, za punkt wyjścia do badań uznać należy analizę podejść do pomiaru wielkości SFP. Zważywszy na to, że we wstępie zaznaczono, iż rezultatem badań będzie ustalenie efektów wydatkowania publicznego odnoszonych do rozmiaru SFP, do zmierzenia wielkości sektora wykorzystane zostaną parametry finansowe odnoszące się do dyspozycji środkami publicznymi. Poprzedzając zapowiadaną analizę, należy wyjaśnić, że niezależnie od tego, czy obiektem badań jest wyłącz-

nie skala wydatków szczebla centralnego, wartość wydatków w obrębie SFP, czy łączna wielkość wydatków w całym sektorze publicznym, metodologia ich pomiaru nie ulega zmianie. Podlega ona jedynie modyfikacji adekwatnie wobec zakresu podmiotowego objętego badaniem, tj. liczebności dysponentów środków publicznych tworzących odpowiednio sektor finansów publicznych, jego podsektor bądź też cały sektor publiczny.

Przyjęte w niniejszym artykule stanowisko, łączące efekty wydatków publicznych z rozmiarem sektora wyrażanym również za pośrednictwem wielkości wydatkowania publicznego, jest wynikiem analiz autora w obszarze literatury przedmiotu, a przy tym znajduje ono potwierdzenie zarówno w nieco starszych, jak i najnowszych badaniach poświęconych pomiarowi wielkości sektora publicznego. W roku 1982 Cameron w badaniach nad wpływem rozmiaru sektora na wzrost gospodarczy jako jego miarę wykorzystał wydatki publiczne przeznaczone na konsumpcję (Cameron, 1982, s. 46–62). Podobną miarę zastosował Landau (1983, s. 783–792). Nieco szerszą definicję sektora przyjął Marlow (1986, s. 143–154), który do badania rozmiaru rządu wykorzystał łączną wartość ponoszonych wydatków publicznych z wyodrębnieniem wydatków socjalnych, bez ich dezagregacji na wydatki konsumpcyjne oraz majątkowe. Podobne stanowisko zaprezentował Saunders (1986, s. 52–60; 1988, s. 277–284). Z kolei Agell, Lindh, Ohlsson (1997, s. 33–52) jako miarę wielkości sektora wykorzystali wartość podatków i wydatków odnoszonych do PKB. Podobną miarę zastosowali Fölster i Henrekson (2001, s. 1501–1520). Posłużyli się nią również Agell, Ohlsson, Thoursie (2006, s. 211–219), a także Colombier (2009, s. 899–912). Na podstawie przywołanych prac można zauważyć, że wielkość wydatków publicznych (towarzysząca im struktura i kierunki dyspozycji) oraz rozmiar sektora finansów publicznych łączą się ze sobą w sposób nierozzerwalny. Wielkość wydatków publicznych odnoszona do PKB stanowi bowiem jeden z uniwersalnych mierników rozmiaru SFP, a także całego sektora publicznego w gospodarce. Stanowisko to potwierdzają liczne prace. Pogląd ten wyraża m.in. Pevcin (2004) w swych badaniach z 2003 roku poświęconych optymalizacji rozmiaru wydatkowania publicznego, a także Afonso, Schuknecht i Tanzi (2005) badający efektywność sektora publicznego. Wydatki publiczne jako miarę wielkości sektora publicznego wykorzystali w swych pracach oceniających wpływ jego rozmiaru na wzrost gospodarczy m.in. Dilrukshini (2004), Kustepeli (2005), Jiranyakul i Brahmasrene (2007) oraz Romero-Avila i Strauch (2008). Poziom wydatków publicznych w relacji do PKB został wykorzystany także w badaniach nad optymalizacją rozmiaru sektora publicznego podejmowanych przez takich autorów, jak Chobanov i Mladenova (2009), a także Witte i Moesen (2010). Analogiczne zastosowanie mia-

ry, jaką są wydatki publiczne odnoszone do PKB, znajdujemy także w najnowszych pracach poświęconych optymalizacji wielkości sektora publicznego oraz możliwego spektrum jego oddziaływań. Miarę tą stosują m.in. Afonso i Jalles (2011), Bergh i Henrekson (2011), Forte i Magazzino (2011), Theodoropoulos (2012), Marsh i Dewar (2013), Matteo (2013).

Tabela 1. Wielkość sektora finansów publicznych w państwach członkowskich UE mierzona udziałem wydatków SFP w PKB (w%)

Wyszczególnienie	2013	Pozycja na tle UE28*	Wyszczególnienie	2013	Pozycja na tle UE28*
Unia Europejska (28 krajów)	49,1		Łotwa (LV)	36,1	25
Unia Europejska (15 krajów)	49,7		Litwa (LT)	34,4	27
Strefa euro (17 krajów)	49,8		Luksemburg (LU)	43,5	18
Belgia (BE)	54,5	5	Węgry (HU)	50,0	9
Bułgaria (BG)	38,7	22	Malta (MT)	43,7	17
Czechy (CZ)	42,3	20	Holandia (NL)	49,8	10
Dania (DK)	57,2	3	Austria (AT)	51,3	7
Niemcy (DE)	44,7	16	Polska (PL)	41,9	21
Estonia (EE)	38,3	24	Portugalia (PT)	48,7	11
Irlandia (IE)	42,9	19	Rumunia (RO)	35,0	26
Grecja (EL)	58,5	2	Słowenia (SI)	59,4	1
Hiszpania (ES)	44,8	15	Słowacja (SK)	38,7	23
Francja (FR)	57,1	4	Finlandia (FI)	58,5	28
Chorwacja (HR)	46,1	13	Szwecja (SE)	52,8	6
Włochy (IT)	50,6	8	Wielka Brytania (UK)	47,1	12
Cypr (CY)	45,8	14			

* Lokata numer 1 oznacza największy sektor finansów publicznych, a pozycja 28 najmniejszy SFP w zestawieniu państw UE.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostat.

Elementem spajającym stanowiska wymienionych wyżej autorów odnoszące się do pomiaru wielkości SFP w gospodarce jest pogląd na wydatkowanie publiczne wyrażony przez Buchanana (1997). Zgodnie z nim głównym kryterium skali ponoszonych wydatków publicznych, a tym samym wielkości sektora, powinno być maksymalizowanie społecznej użyteczności i dobrobytu (Owsiak, 2005, s. 59–60). Analogicznie wydatki publiczne i przypisaną im rolę postrzega Hansen (1941, 1947). Zasadne wydaje się więc pytanie o to, jak rozmiar SFP, a tym samym uruchamianie środków publicznych, przekładają się na efekty wydatkowania publicznego i w jaki sposób należy mierzyć ich rezultaty. Pytania te są kluczowe. W opinii A. Lenera wydatki publiczne odgrywają rolę jednego z podstawowych instrumentów oddziaływania na gospodarkę. Tym samym nie sposób przecenić znaczenia

i roli prób oceny skali wydatkowania publicznego oraz towarzyszących im efektów (Domaszewicz, 1985, s. 170).

Mając na uwadze zaprezentowany przegląd podejść do pomiaru wielkości SFP, do jego ilustracji zostanie wykorzystana stopa alokacji, a więc udział wydatków sektora finansów publicznych w PKB. Zestawienie wielkości SFP w państwach członkowskich UE zostało przedstawione w tabeli 1.

Tabela 2. Wielkość wydatków sektora finansów publicznych per capita w państwach członkowskich UE (w euro)

Wyszczególnienie	2013	Pozycja na tle UE28*	Wyszczególnienie	2013	Pozycja na tle UE28*
Unia Europejska (28 krajów)	12 616,4		Łotwa (LV)	4 181,0	25
Unia Europejska (15 krajów)	14 814,4		Litwa (LT)	4 030,9	26
Strefa euro (17 krajów)*	14 313,1		Luksemburg (LU)	36 324,6	1
Belgia (BE)	18 778,4	6	Węgry (HU)	4 952,8	22
Bułgaria (BG)	2 126,6	28	Malta (MT)	7 463,2	18
Czechy (CZ)	6 022,1	19	Holandia (NL)	17 859,3	8
Dania (DK)	25 377,7	2	Austria (AT)	18 948,5	5
Niemcy (DE)	14 898,4	10	Polska (PL)	4 234,7	24
Estonia (EE)	5 273,3	20	Portugalia (PT)	7 694,6	17
Irlandia (IE)	15 291,9	9	Rumunia (RO)	2 481,4	27
Grecja (EL)	9 607,8	15	Słowenia (SI)	10 175,0	13
Hiszpania (ES)	9 988,5	14	Słowacja (SK)	5 157,7	21
Francja (FR)	17 882,9	7	Finlandia (FI)	20 793,0	4
Chorwacja (HR)	4 679,2	23	Szwecja (SE)	23 151,6	3
Włochy (IT)	12 923,9	12	Wielka Brytania (UK)	13 953,2	11
Cypr (CY)	8 710,0	16			

* Z uwagi na brak danych za 2013 rok do badań przyjęto wartości wydatków publicznych per capita z roku 2012.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu.

Zaprezentowane w tabeli 1 zestawienie państw członków UE pokazuje, że największym rozmiarem sektora odznacza się Słowenia, a jego wielkość stanowi 59,4% PKB. Na drugim miejscu znalazły się ex aequo Grecja oraz Finlandia z wynikiem 58,5% PKB. Trzecim pod względem wielkości sektora państwem była Dania (57,2% PKB). Natomiast państwem o najmniejszym sektorze finansów publicznych w 2013 roku okazała się Litwa (34,4% PKB). Drugim najmniejszym SFP dysponowała Rumunia (35,5% PKB). Średnia wielkość sektora dla całej UE28 wynosiła 49,1% PKB i była tym samym nieznacznie niższa od wielkości sektora odnoszonej dla państw UE15 (49,7% PKB) oraz państw strefy euro UE17 (49,8% PKB). Rozmiar sektora finansów publicznych w Polsce, opisywany wielkością wydatków publicznych wynoszącą 41,9% PKB, uplasował ją na pozycji 21. Tym samym wiel-

kość SFP w Polsce była mniejsza od średniej dla ogółu państw członkowskich UE o 7,2 pp. i o 0,9 pp. ustępowała ona średniej dla nowych krajów UE. Co istotne, pozycji w klasyfikacji dokonywanej względem kryterium wielkości SFP odnoszonego do PKB nie towarzyszyło przełożenie na skalę wydatków ponoszonych w przeliczeniu na jednego mieszkańca danego kraju (por. tabela 2).

W Słowenii, tj. kraju o największym SFP, wielkość wydatków publicznych per capita uplasowała ją dopiero na 13. miejscu, a Grecję dopiero na 15. miejscu. W obu państwach wydatki te były ponad 3,5-krotnie niższe od najlepiej wypadającego w tym zestawieniu Luksemburga, czyli państwa, które pod względem rozmiaru sektora zajmowało 18. miejsce. W przypadku Węgier 9. pod względem wielkości wynik sektora zapewnił dopiero 22. lokatę w zestawieniu wydatków SFP per capita. Analogicznie 13. pozycja Chorwacji w zestawieniu wydatków SFP do PKB przełożyła się dopiero na 23. pozycję w zestawieniu wielkości wydatków publicznych w ujęciu per capita. Polska w tym zestawieniu zajęła 24. miejsce i ustępowała tym samym m.in. Słowacji, która pod względem wielkości sektora plasowała się o dwa miejsca niżej w tabeli. Przedstawione wielkości pokazują jednoznacznie, że wielkość sektora finansów publicznych nie jest tożsama z wielkością wydatków publicznych w przeliczeniu na mieszkańca danego kraju. Przedstawione statystyki pokazują bowiem, że niejednokrotnie kraje o większym SFP wydatkują w ujęciu per capita mniej środków aniżeli państwa o największych w Europie sektorach finansów publicznych. Nie można zatem wykazać prostej zależności, zgodnie z którą większy SFP jest tożsamy z większą skalą wydatkowania publicznego. W rezultacie równie istotne pozostaje pytanie o relacje na linii: wielkość SFP – zamożność społeczeństwa danego kraju. Zamieszczone poniżej zestawienie tabelaryczne przedstawia ranking państw UE wg powyższego kryterium (por. tabela 3).

Analiza danych tabelarycznych pozwala zauważyć, że krajem o najwyższym poziomie zamożności społeczeństwa jest Luksemburg. Przy wartości 83 400 euro na mieszkańca przewyższa on ponad trzykrotnie średnią dla UE28 oraz blisko trzykrotnie wynik dla państw strefy euro. W przypadku najslabiej wypadającej w tym zestawieniu Bułgarii jest to wynik o 15 razy wyższy. Państwo o największym SFP, tj. Słowenia, zajmuje dopiero 17. lokatę pod względem zamożności społeczeństwa. W przypadku drugiej pod tym względem Grecji jest to miejsce 15. Polska, z rozmiarem sektora plasującym ją na miejscu 21. wśród ogółu państw UE, w rankingu zamożności społeczeństwa zajmuje miejsce 25., wyprzedzając pod tym względem jedynie Węgry, Rumunię oraz Bułgarię. Przedstawione dane pokazują, że rozmiar sektora finansów publicznych nie koresponduje bezpośrednio z pozio-

mem zamożności społeczeństwa. Dowodzi tego także obliczony współczynnik korelacji Pearsona o wartości 0,36, wskazujący co prawda na istnienie dodatniej, aczkolwiek jedynie przeciętnej korelacji między badanymi zmiennymi. Jeżeli wyizolujemy z analiz takie kraje jak Luksemburg, Dania, czy Szwecja, a więc państwa o najwyższym poziomie PKB per capita, możemy zauważyć, że pozostałe kraje o relatywnie wysokim PKB per capita nie mają dużego sektora finansów publicznych (por. wykres 1). Z analizy wykresu wynika, że spora grupa państw (choć nie wszystkie) o dużym rozmiarze SFP odznacza się porównywalnym poziomem zamożności społeczeństwa. Prawidłowość ta jest szczególnie wyraźnie widoczna w przypadku tzw. nowych państw członkowskich UE.

Tabela 3. Zamożność społeczeństwa państw członkowskich UE mierzona wartością PKB per capita (w euro)

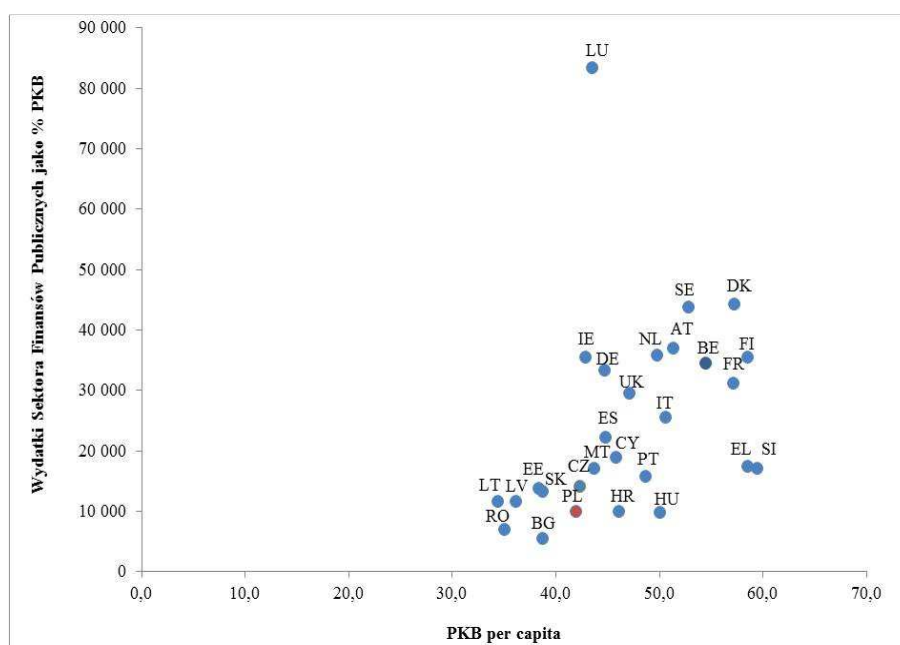
Wyszczególnienie	2013	Pozycja na tle UE28*	Wyszczególnienie	2013	Pozycja na tle UE28*
Unia Europejska (28 krajów)	25 700		Łotwa (LV)	11 600	23
Unia Europejska (15 krajów)	29 800		Litwa (LT)	11 700	22
Strefa euro (17 krajów)	28 700		Luksemburg (LU)	83 400	1
Belgia (BE)	34 500	8	Węgry (HU)	9 900	26
Bułgaria (BG)	5 500	28	Malta (MT)	17 200	16
Czechy (CZ)	14 200	19	Holandia (NL)	35 900	5
Dania (DK)	44 400	2	Austria (AT)	37 000	4
Niemcy (DE)	33 300	9	Polska (PL)	10 100	25
Estonia (EE)	13 900	20	Portugalia (PT)	15 800	18
Irlandia (IE)	35 600	6	Rumunia (RO)	7 100	27
Grecja (EL)*	17 400	15	Słowenia (SI)	17 100	17
Hiszpania (ES)	22 300	13	Słowacja (SK)	13 300	21
Francja (FR)	31 300	10	Finlandia (FI)	35 600	7
Chorwacja (HR)	10 100	24	Szwecja (SE)	43 800	3
Włochy (IT)	25 600	12	Wielka Brytania (UK)	29 600	11
Cypr (CY)	19 000	14			

* Z uwagi na brak danych za 2013 rok do badań przyjęto wartości PKB per capita z roku 2012.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu.

Przeprowadzona wyżej analiza rozmiaru sektora finansów publicznych wykazała szereg prawidłowości i dowiodła, że wielkość sektora nie pozostaje w bezpośrednim związku z poziomem wydatków publicznych w ujęciu per capita. Większym rozmiarom SFP nie zawsze towarzyszy większy strumień środków finansowych kierowanych do społeczeństwa, podczas gdy większy sektor nierozzerwalnie wiąże się z większymi kosztami jego utrzymania. Co więcej, wykazano, że większy sektor nie koresponduje z wyższą

zamożnością społeczeństwa. Zasadne staje się zatem pytanie o uzasadnienie dla utrzymywania większego sektora publicznego. Celem udzielenia odpowiedzi na to pytanie konieczne jest zbadanie efektywności wydatkowania publicznego. Innymi słowy, należy zastanowić się nad tym, czy większemu rozmiarowi sektora finansów publicznych towarzyszą korzystniejsze miary wskaźnikowe uzasadniające jego wielkość w gospodarce.

Wykres 1. Zależność pomiędzy wielkością SFP a poziomem zamożności społeczeństwa państw członkowskich UE

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu.

2. EFEKTYWNOŚĆ WYDATKOWANIA PUBLICZNEGO

Efektywność jest pojęciem szerokim, a przez to definiowanym w wielu aspektach i odnoszonym do różnych płaszczyzn funkcjonowania sektora publicznego¹. Z uwagi na brak spójnego podejścia do jej pomiaru ustawicznie podejmowane są próby konstrukcji zróżnicowanych, często odbiegających od siebie mierników, pozwalających opisać efektywność sektora publicznego.

¹ Rozważania na temat sektora publicznego odnaleźć można w publikacjach takich autorów, jak: Tanzi (2000), Williams, Giardina (1993), Musgrave i Musgrave (1989), Rosen (2004).

go jako całości i tworzących go komponentów (w tym SFP), a także rezultatów ich działalności. Elementem porządkującym wskazane, często skrajnie rozbieżne podejścia jest ich podział na miary mikroekonomiczne i makroekonomiczne. Swego rodzaju przeglądu i uporządkowania tych miar dokonali m.in. Afonso, Schuknecht i Tanzi (2006; 2010, s. 2147–2164). Zgodnie z ich stanowiskiem miary makroekonomiczne odnoszą się do efektów wydatkowania publicznego w skali całego sektora publicznego bez dezagregacji na podsektory SFP. Natomiast miary mikroekonomiczne nie odnoszą się do poszczególnych podmiotów tworzących sektor (jak można byłoby przypuszczać). Obejmują one pojedyncze obszary wydatkowania publicznego, takie jak opieka zdrowotna, edukacja czy wymiar sprawiedliwości, przez co odpowiadają klasyfikacji wydatków w ujęciu funkcji przypisywanych państwu (Afonso, Schuknecht i Tanzi, 2010, s. 2149).

Mając na uwadze zaprezentowane wyżej kryterium metodologiczne podziału podejść do oceny efektów wydatkowania publicznego, w niniejszym artykule przyjęto, że rezultaty aktywności sektora badane będą w ujęciu makroekonomicznym. Równocześnie abstrahując od stosowanych powszechnie metod oceny efektów wydatkowania publicznego opartych na porównaniu kosztów i korzyści (tj. ujęciu parametrycznym), jak i ujęciu nieparametrycznym wykorzystującym metody DEA (z ang. Data Envelopment Analysis) oraz FDH (z ang. Free Disposal Hull), efekty wydatków publicznych w gospodarce wyrażone zostaną za pośrednictwem miar o charakterze wskaźnikowym. Ich oparcie na międzynarodowych rankingach, prezentujących komplementarne względem siebie miary łączące nakłady finansowe i wskaźnikowe ujęcia efektywności, pozwoli przeanalizować związek pomiędzy rozmiarem sektora oraz parametrami służącymi jako miary rezultatów jego działalności.

W niniejszym badaniu wykorzystane zostaną trzy wskaźniki umożliwiające ocenę efektów wydatkowania publicznego. Pierwszym z nich jest publikowany przez Bank Światowy wskaźnik *Government Effectiveness*, funkcjonujący w strukturze sześciu zagregowanych mierników opisujących wybrane aspekty rządzenia, w tym dyspozycji środkami publicznymi. Wskaźnik ten zawiera się w przedziale od $-2,5$ do $2,5$, przy czym jego wyższej wartości towarzyszy wyższa efektywność sektora. Wskaźnik *government effectiveness* określa zdolność rządu do sprawowania władzy, tj. dostarczania usług publicznych. Tym samym zawiera w sobie zasób informacji na temat efektów wydatkowania publicznego. Realizacja zadań publicznych warunkowana jest bowiem strumieniem nakładów finansowych ponoszonych przez podmioty sektora. Ponadto opisany wskaźnik obejmuje mierniki cząstkowe wyrażające: jakość usług publicznych, pracę struktur administracyj-

nych oraz kompetencje urzędników, poziom ich niezależności od nacisków politycznych i wiarygodność zaangażowania rządu w rozwiązywanie problemów społeczno-ekonomicznych². Tym samym wskaźnik o nazwie *government effectiveness*, prezentując efekty uruchamianych przez jednostki sektora nakładów finansowych, może zostać uznany za parametr opisujący efektywność wydatków publicznych.

Kolejnym wykorzystanym do badań wskaźnikiem jest publikowany w ramach raportu *World Competitiveness Yearbook (WCY)* parametr o nazwie *Government Efficiency*. Raport powstaje corocznie pod auspicjami *International Institute for Management Development*³, a jego motywem przewodnim jest analizowanie realnych możliwości państw oraz ich rządów do tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości. Raport analizuje cztery grupy czynników, a wśród nich agregat o nazwie *Government Efficiency*. Uzasadnieniem jego zastosowania do oceny efektywności wydatkowania publicznego jest konstrukcja wskaźnika oparta na 77 kryteriach uwzględniających aspekty dotyczące m.in. finansów publicznych oraz polityki fiskalnej danego kraju. W rezultacie miejsce w rankingu *Government Efficiency* odpowiada ocenie kierunków wydatkowania publicznego. Efekt wydatków publicznych wyrażany jest bowiem oceną kraju w rankingu warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Parametr ten ma zatem charakter komplementarny wobec miary, którą posługuje się Bank Światowy, i nie powiela niesionego przez nią zasobu informacyjnego. Ostatecznie dodać należy, że wskaźnik przyjmuje wartości od 0 do 100, a wyższej wartości wskaźnika przyporządkować należy wyższą ocenę efektywności sektora postrzeganą przez pryzmat uwarunkowań instytucjonalno-prawnych rozwoju gospodarki.

Trzecim parametrem opisującym efekty wydatkowania publicznego, opracowywanym co roku przez Światowe Forum Ekonomiczne w raporcie *Global Competitiveness Report*, jest subindeks o nazwie *Wastefulness of government spending*, stanowiący składową miernika o nazwie *Institutions* i komponent całościowego wskaźnika *Global Competitiveness Index*. Subindeks *Wastefulness of government spending* przyjmuje wartości z przedziału od 1 do 7, gdzie 1 oznacza bardzo wysoką nieefektywność, a 7 bardzo wysoką efektywność w dostarczaniu dóbr oraz usług publicznych, tj. odpowiednio efektywność bądź nieefektywność wydatkowania publicznego⁴. Za-

² Por. <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home> (1.10.2014).

³ Por. <http://www.imd.org/wcc/wcc-factors-criteria/> (1.10.2014).

⁴ Por. <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014> (1.10.2014).

prezentowany subindeks pozwala na ocenę efektów wydatkowania środków publicznych dokonywaną z perspektywy konkurencyjności gospodarek państw członkowskich UE. Zaprezentowana miara zawiera tym samym zasób informacji potrzebnych do oceny efektywności wydatków podmiotów sektora i wpisuje się w przyjętą w artykule metodologię.

Porównanie wszystkich wskaźników stanowiących odzwierciedlenie rezultatów działalności władz publicznych w państwach członkowskich UE zaprezentowane zostało w tabeli 4. Obok wartości wskaźników w tabeli 4 podana została także pozycja rankingowa państwa, osobna dla każdej z miar i ustalona z uwagi na ich wartość odnoszoną do pozostałych państw członkowskich UE.

Państwem o największym rozmiarze sektora finansów publicznych w roku 2013 była Słowenia. Największy SFP korespondował z 16. lokatą w rankingu państw UE28, dokonywanym z uwagi na wskaźnik *Government Effectiveness* publikowany przez Bank Światowy, 25. lokatą w rankingu wskaźnika *Government Efficiency* przygotowywanego przez International Institute for Management Development oraz 17. lokatą według wskaźnika *Wastefulness of government spending* opracowanego przez Światowe Forum Ekonomiczne. Z kolei Litwa, tj. kraj o najmniejszym SFP, plasowała się dopiero na 20. miejscu w rankingu wskaźnika *Government Effectiveness*, 12. W rankingu *Government Efficiency* oraz 16. w zestawieniu *Wastefulness of government spending*. Podobna prawidłowość widoczna jest również w relacji do innych krajów o mniejszym rozmiarze sektora finansów publicznych, w tym m.in. Rumunii, w której mniejszemu sektorowi towarzyszyły gorsze pozycje rankingowe (28. pozycja w rankingu *Government Effectiveness*, 21. w rankingu wskaźnika *Government Efficiency* i 18. w przypadku wskaźnika *Wastefulness of government spending*, wskazująca na relatywną nieefektywność wydatkowania publicznego).

Tabela 4. Ocena wydatkowania publicznego w ujęciu wybranych wskaźników obliczonych dla państw UE28

Państwo	Rozmiar Sektora Finansów Publicznych (SFP) dla roku 2013		Government Effectiveness 2012 (Bank Światowy)*		Government Efficiency 2014 (International Institute for Management Development)**		Wastefulness of government spending 2014 (Światowe Forum Ekonomiczne)***	
	Wielkość Sektora	Pozycja w rankingu	Wartość wskaźnika	Pozycja w rankingu	Wartość wskaźnika	Pozycja w rankingu	Wartość wskaźnika	Pozycja w rankingu
Belgia	54,5	5	1,59	6	28,535	15	3,5	10
Bułgaria	38,7	22	0,14	27	27,930	16	3,0	13
Czechy	42,3	20	0,92	18	33,180	14	3,4	11
Dania	57,2	3	1,97	2	56,138	2	3,6	9
Niemcy	44,7	16	1,57	7	48,565	5	4,2	5
Estonia	38,3	24	0,96	17	43,653	9	4,0	6
Irlandia	42,9	19	1,53	9	51,325	4	3,4	11
Grecja	58,5	2	0,31	26	8,854	26	2,0	20
Hiszpania	44,8	15	1,11	14	26,728	18	2,6	15
Francja	57,1	4	1,33	12	24,206	20	3,0	13
Chorwacja	46,1	13	0,70	22	16,813	23	2,4	16
Włochy	50,6	8	0,41	25	16,655	24	2,0	20
Cypr	45,8	14	1,38	11	Brak w rankingu		3,2	12
Łotwa	36,1	25	0,83	19	38,664	10	3,0	13
Litwa	34,4	27	0,83	20	35,055	12	2,9	14
Luksemburg	43,5	18	1,66	5	46,247	8	4,4	4
Węgry	50,0	9	0,62	24	18,640	22	2,6	15
Malta	43,7	17	1,24	13	Brak w rankingu		3,8	7
Holandia	49,8	10	1,80	4	48,046	7	4,5	3
Austria	51,3	7	1,56	8	33,700	13	3,6	9
Polska	41,9	21	0,66	23	37,291	11	2,9	14
Portugalia	48,7	11	1,03	15	25,162	19	2,4	16
Rumunia	35,0	26	-0,31	28	21,442	21	2,2	18
Słowenia	59,4	1	1,02	16	11,024	25	2,3	17
Słowacja	38,7	23	0,83	21	27,839	17	2,1	19
Finlandia	58,5	2	2,21	1	52,621	3	5,1	1
Szwecja	52,8	6	1,94	3	56,261	1	5,0	2
Wlk. Brytania	47,1	12	1,53	10	48,519	6	3,7	8

* Wskaźnik zawiera się w przedziale od -2,5 do 2,5, przy czym jego wyższej wartości towarzyszy wyższa efektywność sektora (dane za 2012 rok).

** Wskaźnik przyjmuje wartości od 0 do 100, wyższej wartości wskaźnika odpowiada wyższa ocena efektywności sektora.

**** Wskaźnik przyjmuje wartości z przedziału od 1 do 7 (gdzie 1 oznacza bardzo wysoką nieefektywność, a 7 bardzo wysoką efektywność w dostarczaniu dóbr i usług publicznych).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu.

Krajami notującymi najwyższe wartości wskaźnika *Government Effectiveness* okazały się Finlandia, Dania, Szwecja, Holandia oraz Luksemburg. Najgorsze wyniki stanowiły natomiast domenę takich państw, jak Rumunia, Bułgaria, Grecja, Włochy oraz Węgry. Polska w rankingu wskaźnika *Government Effectiveness* zajęła dopiero 23. pozycję i ustępowała wynikom m.in. takich państw, jak Chorwacja, Słowacja, Litwa, Łotwa i Czechy. W rankingu *Government Efficiency* publikowanym przez International Institute for Management Development najwyższe noty uzyskały Szwecja, Dania, Finlandia, Irlandia oraz Niemcy. Natomiast najsłabsze w tym zestawieniu okazały się Grecja, Słowenia, Włochy, Chorwacja oraz Węgry. Polska w rankingu wskaźnika *Government Efficiency* uzyskała 11. pozycję i ustępowała m.in. Łotwie oraz Estonii, a jednocześnie przewyższała wyniki Litwy, Austrii, Czech i Belgii. Z kolei w zestawieniu państw UE w oparciu o kryterium wskaźnika *Wastefulness of government spending* najlepsze noty zebrały Finlandia, Szwecja, Holandia, Luksemburg i Niemcy. Tym samym w tych krajach notuje się bardzo wysoką efektywność w dostarczaniu dóbr i świadczeniu usług publicznych. Natomiast najgorzej w zestawieniu tym wypadły Włochy, Grecja, Słowacja, Rumunia i Słowenia. Kraje te odznaczają się tym samym największą nieefektywnością wydatkowania publicznego. Polska zajęła ex aequo z Litwą dopiero 14. lokatę. Lepszymi pod tym względem państwami okazały się Łotwa, Francja, Bułgaria, a także Cypr i Czechy. Natomiast gorsze od Polski wyniki zanotowały w tym zestawieniu m.in. Hiszpania, Chorwacja, Portugalia, Słowenia i Rumunia.

Przedstawione zestawienie nasuwa pytanie o przyczynę zróżnicowania miejsc rankingowych państw członkowskich UE z uwagi na kryterium alternatywnych wskaźników odnoszących się do rezultatów aktywności podmiotów SFP w gospodarce. Celem udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy zbadać współczynniki korelacji Pearsona pomiędzy badanymi wskaźnikami a rozmiarem SFP. Z uwagi na zróżnicowanie gospodarek państw członkowskich UE, tak względem ich rozmiaru, jak i stopnia rozwoju, współczynnik korelacji policzony zostanie zarówno dla ogółu państw członkowskich (UE28), jak i dla starych (UE15) oraz nowych (UE13) członków UE łącznie.

Tabela 5 zawiera współczynniki korelacji Pearsona pomiędzy rozmiarem SFP oraz badanymi wskaźnikami opisującymi efekty aktywności sektora. Wyliczone wartości współczynnika korelacji dla UE28 wskazują przeciętną, dodatnią korelację między wielkością SFP a wskaźnikiem *Government Effectiveness*. Jednakże w przypadku analiz dokonywanych rozłącznie względem UE13 oraz UE15 dostrzegalne są pewne różnice. O ile w przypadku nowych krajów UE widoczna jest nieco słabsza, ale nadal utrzymują-

ca się przeciętna, dodatnia korelacja między wielkością SFP a wskaźnikiem *Government Effectiveness*, o tyle w stosunku do UE15 korelację między badanymi parametrami można określić jedynie mianem nikłej. Tym samym rozmiar SFP wpływa dodatnio na wyniki wskaźnika *Government Effectiveness* w zdecydowanie większym stopniu w nowych krajach członkowskich aniżeli w państwach UE15. Zaprezentowane wielkości pokazują bardzo wyraźnie, że siła oddziaływania rozmiaru sektora finansów publicznych na efekty działalności tworzących go podmiotów uzależniona jest od statusu społeczno-ekonomicznego danego kraju. Badane wskaźniki w stosunku do państw o rozwiniętej i ukształtowanej gospodarce wykazują zdecydowanie mniejszą zależność przyczynowo-skutkową. Wpływ wzrostu rozmiaru SFP na wartości wskaźnika *Government Effectiveness* dla tych państw jest w zasadzie niezauważalny. Tym samym o ile w przypadku państw w dalszym ciągu kształtujących swoje gospodarki ta zależność jest dodatnia, to w stosunku do państw gospodarczo rozwiniętych rozbudowa wielkości sektora nie przynosi efektów w postaci wzrostu efektywności jego działania.

Tabela 5. Współczynniki korelacji Pearsona pomiędzy wskaźnikami rozmiaru SFP a wskaźnikami *Government Effectiveness*, *Government Efficiency* oraz *Wastefulness of government spending* obliczone dla państw UE28, UE15 oraz UE13

Treść	Rozmiar Sektora Finansów Publicznych 2013		
	UE28	UE15	UE13
<i>Government Effectiveness</i> 2012 (Bank Światowy)	0,4590	0,0191	0,3832
<i>Government Efficiency</i> 2014 (International Institute for Management Development)	-0,0929	-0,2210	-0,7028
<i>Wastefulness of government spending</i> 2014 (Światowe Forum Ekonomiczne)	0,1404	-0,0321	-0,1939

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Analiza drugiego z badanych wskaźników, tj. *Government Efficiency*, publikowanego rokrocznie przez International Institute for Management Development, wykazała, podobnie jak w przypadku *Government Effectiveness*, zróżnicowanie w wynikach dla UE28 oraz traktowanych łącznie nowych i starych krajów członkowskich. Wielkość SFP skorelowana była ujemnie we wszystkich trzech grupach państw, aczkolwiek najwyższą jej wartość odnotowano w stosunku do krajów UE13. Obliczona wartość współczynnika korelacji Pearsona wyniosła $-0,7$, co oznacza, że istnieje bardzo silny, ujemny związek pomiędzy rozmiarem SFP a wartością wskaźnika opisującego jego wydajność. W przypadku krajów UE15 wartość

współczynnika korelacji obliczonego w stosunku do badanych zmiennych wynosiła $-0,22$, stanowiąc tym samym o słabej, wzajemnej zależności obu wskaźników. Finalnie, w stosunku do ogółu państw UE ukształtowała się ona na poziomie $-0,09$, co dowodzi nikłej korelacji pomiędzy badanymi zmiennymi. Zaprezentowane wielkości pokazują bardzo wyraźnie, że im większy jest rozmiar sektora finansów publicznych w gospodarce, tym mniejsze wartości przyjmuje wskaźnik *Government Efficiency*. Przy czym najsilniej negatywnie na wartości wskaźnika oddziałuje wzrost sektora w stosunku do nowych krajów UE, znacznie słabiej natomiast w stosunku do krajów starej Unii Europejskiej. Porównując uzyskane wyniki z wartościami wskaźnika *Government Effectiveness*, należy zauważyć pewną prawidłowość. O ile w przypadku krajów UE13 zwiększanie rozmiaru SFP wpływa dodatnio na efektywność rządu, o tyle w przypadku tej samej grupy państw większemu rozmiarowi sektora towarzyszy jego mniejsza wydajność. Podobny rozdzźwięk w badanych zależnościach odnotowywany jest zarówno w stosunku do starych krajów członkowskich, jak i ogółu państw unijnych. Fakt ten jest szczególnie istotny. Stanowi bowiem uzasadnienie potrzeby różnicowania obu wskaźników i odmiennego ich interpretowania.

Finalnie trzecim z poddanych korelacji wskaźników jest parametr *Wastefulness of government spending* opracowany przez Światowe Forum Ekonomiczne. W tym przypadku dostrzegalne jest największe zróżnicowanie uzyskanych wyników. Badanie współczynnika korelacji w stosunku do ogółu państw UE (tj. UE28) wykazało słabą, aczkolwiek dodatnią korelację między wielkością SFP a wartością wskaźnika *Wastefulness of government spending*. Oznacza to, że wzrostowi rozmiaru sektora finansów publicznych w UE towarzyszy wzrost nieefektywności wydatkowania publicznego. Wyłączenie z ogółu państw UE starych krajów członkowskich pokazuje, że badana zależność przyjmuje wartość $-0,03$. Tym samym przy tak niewielkiej wartości współczynnika korelacji w zasadzie wpisuje się ona w postawioną wyżej tezę. Wartość korelacji na prezentowanym poziomie oznacza w zasadzie brak przełożenia na zmniejszenie nieefektywności wydatkowania publicznego wyłącznie poprzez wzrost rozmiaru SFP. Jedynie w przypadku UE13 obliczona wartość korelacji wynosi $-0,19$. Stanowi ona tym samym o słabej, ujemnej zależności pomiędzy badanymi zmiennymi. Analiza wyników współczynnika korelacji dla badanej pary zmiennych w skali całej UE dowodzi, że zwiększanie rozmiaru SFP, co prawda w słabym stopniu, niemniej przyczynia się do wzrostu nieefektywności wydatkowania publicznego. Swego rodzaju wyjątek mogą stanowić (i to nie wszystkie) nowe kraje członkowskie UE. Trudno bowiem oczekiwać takiej samej efektywności wydatkowania publicznego w Słowacji (2,1), Rumunii (2,2) czy na Wę-

grzech (2,6), jak w Finlandii (5,1), Szwecji (5,0) czy Holandii (4,5). Można zatem powiedzieć, że rozdźwięk w wartościach wskaźnika *Wastefulness of government spending* jest zjawiskiem naturalnym, ale jednocześnie uzmysławiającym obszary niedomagań związanych z funkcjonowaniem podmiotów sektora finansów publicznych w nowych krajach członkowskich UE.

Uzupełnieniem przedstawionych wyżej prawidłowości jest tabela 6, prezentująca obliczone wartości współczynnika korelacji pomiędzy analizowanymi w artykule wskaźnikami opisującymi efekty działalności SFP. Ich analiza przedstawiona została zarówno w relacji do ogółu krajów Unii Europejskiej, jak i traktowanych rozłącznie starych i nowych krajów członkowskich.

Tabela 6. Współczynniki korelacji Pearsona pomiędzy wskaźnikami rozmiaru SFP, *Government Effectiveness*, *Government Efficiency* oraz *Wastefulness of government spending* obliczone dla państw UE28, UE15 oraz UE13

UE28	Rozmiar Sektora Finansów Publicznych	Government Effectiveness	Government Efficiency	Wastefulness of government spending
Rozmiar Sektora Finansów Publicznych	1			
Government Effectiveness	0,4590	1		
Government Efficiency	-0,0929	0,7357	1	
Wastefulness of government spending	0,1404	0,7925	0,8561	1
UE15	Rozmiar Sektora Finansów Publicznych	Government Effectiveness	Government Efficiency	Wastefulness of government spending
Rozmiar Sektora Finansów Publicznych	1			
Government Effectiveness	0,0191	1		
Government Efficiency	-0,2210	0,8864	1	
Wastefulness of government spending	-0,0321	0,9043	0,8559	1
UE13	Rozmiar Sektora Finansów Publicznych	Government Effectiveness	Government Efficiency	Wastefulness of government spending
Rozmiar Sektora Finansów Publicznych	1			
Government Effectiveness	0,3832	1		
Government Efficiency	-0,7028	0,2252	1	
Wastefulness of government spending	-0,1939	0,4707	0,7629	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

We wszystkich przedstawionych w tabeli konfiguracjach (UE28, UE15 i UE13) zaobserwowano dodatnią zależność między wartościami wskaźników *Government Effectiveness* i *Government Efficiency*. Przy czym najsilniej skorelowana była ona w odniesieniu do krajów starej Unii, najslabiej natomiast w relacji do nowych państw członkowskich. Oznacza to, że w UE15 wyższej skuteczności w dostarczaniu usług publicznych towarzyszy wyższa wydajność. Co prawda zależność ta jest także obserwowana w państwach UE13, niemniej jednak jest ona znacznie słabsza. Ważna jest także kolejna prawidłowość, otóż wzrostowi skuteczności oraz wydajności sektora (wyrażanymi odpowiednio przez wskaźniki *Government Effectiveness* oraz *Government Efficiency*), tj. skali dostarczanych dóbr i świadczonych usług publicznych, towarzyszy wyższa nieefektywność wydatkowania publicznego (wyrażana wskaźnikiem *Wastefulness of government spending*). Jest to logiczne, gdyż wyższej skali wydatkowania (tj. szerszemu zaangażowaniu się w świadczenie usług publicznych) towarzyszy relatywnie większe marnotrawstwo środków publicznych. Najwyższą wartość współczynnika korelacji w odniesieniu do badanej pary zmiennych odnotowuje się w stosunku do starych krajów UE, co jest naturalne z uwagi na stopień nasycenia dobrami i usługami dostarczonymi przez podmioty publiczne.

PODSUMOWANIE

W niniejszym artykule przyjęto za cel zbadanie zależności pomiędzy wielkością sektora finansów publicznych w państwach członkowskich UE28 a efektami działań podmiotów sektora rozpatrywanymi z perspektywy wskaźników oceniających ich aktywność. Przeprowadzone badania wykazały, że większemu rozmiarowi sektora nie towarzyszy większy strumień środków per capita wydatkowych w gospodarkach badanych państw. Większym rozmiarom SFP nie towarzyszy także wzrost zamożności społeczeństwa. Na podstawie powyższych ustaleń badaniu poddano także wskaźniki pozwalające na ocenę z różnych perspektyw efektów wydatkowania publicznego. W tym celu zastosowano trzy miary wskaźnikowe. Pierwszą obejmującą efektywność działań sektora (*Government Effectiveness*), drugą wyrażającą jego wydajność (*Government Efficiency*) oraz trzecią ilustrującą nieefektywność wydatków publicznych (*Wastefulness of government spending*).

Uzyskane w trakcie badań rezultaty pokazały, że większemu rozmiarowi sektora nie towarzyszy wzrost efektywności wydatkowania publicznego. Jednocześnie uzyskane rezultaty rozkładały się nierównomiernie w przekroju ogółu państw UE. Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego państw

członkowskich UE rzutował na wyniki badanych wskaźników i wyraźnie dzielił je pomiędzy stare i nowe kraje UE28. Podsumowując jednak uzyskane rezultaty, należy podkreślić, że badania dowiodły trzech prawidłowości. Pierwsza z nich wskazuje, że większemu rozmiarowi SFP towarzyszy wzrost efektywności dostarczania usług publicznych mierzony wskaźnikiem *Government Effectiveness*. Miernik ten akcentuje zdolność rządu do sprawowania władzy w sferze dostarczania usług publicznych oraz formułowania i realizacji własnej polityki. Tym samym analiza efektów wydatkowania publicznego dokonywana wyłącznie przy jego wykorzystaniu nie byłaby w pełni miarodajna. Z uwagi na wskazaną argumentację w badaniach wykorzystano dwa inne wskaźniki: *Government Efficiency* oraz *Wastefulness of government spending*. W następstwie wykonanych obliczeń stwierdzono, że większemu rozmiarowi sektora towarzyszy niższa wartość wskaźnika *Government Efficiency*, oznaczająca spadek wydajności sektora odnotowywany wraz ze wzrostem rozmiaru SFP. Ostatnia z prawidłowości wyrażana za pośrednictwem wskaźnika *Wastefulness of government spending* dowiodła natomiast rosnącej nieefektywności wydatkowania publicznego obserwowanej wraz ze wzrostem wielkości SFP.

Wykorzystane miary wskaźnikowe pokazały z nieco innej perspektywy efekty aktywności sektora finansów publicznych w gospodarce. Przyjęta formuła artykułu pozwoliła zbadać związek łączący wielkość sektora i efekty wydatkowania publicznego rozpatrywane w oderwaniu od tradycyjnie stosowanych miar parametrycznych i nieparametrycznych. Obliczone współczynniki korelacji wykazały bardzo czytelną, odwrotną zależność pomiędzy wielkością SFP a efektami wydatkowania publicznego, dowodząc braku uzasadnienia dla rozbudowywania sektora finansów publicznych w gospodarce z uwagi na oczekiwany wzrost efektów wydatkowanych środków publicznych.

LITERATURA

- Afonso A., Jalles J. T. (2011), *Economic Performance and Government Size*, School of Economics and Management, Technical University Of Lisbon Working Paper, 21, 1–41.
- Afonso A., Schuknecht L., Tanzi V. (2006), *Public sector efficiency evidence for new EU member states and emerging markets*, European Central Bank Working Paper Series 581/January, 1–51.
- Afonso A., Schuknecht L., Tanzi V. (2005), *Public sector efficiency: An international comparison*, „Public Choice”, 123(3–4), 321–347, DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s11127-005-7165-2>.
- Afonso A., Schuknecht L., Tanzi V. (2010), *Public sector efficiency: evidence for new EU member states and emerging markets*, „Applied Economics”, 42(17), 2147–2164, DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/00036840701765460>.

- Agell J., Lindh T., Ohlsson H. (1997), *Growth and the Public Sector: A Critical Review Essay*, „European Journal of Political Economy”, 13(1), 33–52,
DOI: [http://dx.doi.org/10.1016/S0176-2680\(96\)00031-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0176-2680(96)00031-6).
- Agell J., Ohlsson H., Thoursie P. S. (2006), *Growth Effects of Government Expenditure and Taxation in Rich Countries: A Comment*, „European Economic Review”, 50(1), 211–219, DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.euroecorev.2004.11.006>.
- Bergh A., Henrekson M. (2011), *Government Size and Growth: A Survey and Interpretation of the Evidence*, „Journal of Economic Surveys”, 25(5), 872–897,
DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-6419.2011.00697.x>.
- Buchanan J. M. (1997), *Finanse publiczne w warunkach demokracji*, Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Cameron D. (1982), *On the Limits of the Public Economy*, „Annals of the Academy of Political and Social Science”, 459(1), 46–62,
DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0002716282459001004>.
- Chobanov D., Mladenova A. (2009), *What is the optimum size of government*, Institute for Market Economics, Bulgaria/August.
- Colombier C. (2009), *Growth Effects of Fiscal Policies: An Application of Robust Modified M-Estimator*, „Applied Economics”, 41(7), 899–912,
DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/00036840701736099>.
- Conte M. A., Darrat A. F. (1988), *Economic growth and the expanding public sector: A reexamination*, „Review of Economics and Statistics”, 70, 322–330,
DOI: <http://dx.doi.org/10.2307/1928317>.
- Di Matteo L. (2013), *Measuring Government in the Twenty-first Century An International Overview of the Size and Efficiency of Public Spending*, Fraser Institute, Vancouver.
- Dilrukshini W. A. (2004), *Public Expenditure and Economic Growth in Sri Lanka: Cointegration Analysis and Causality Testing*, Central Bank of Sri Lanka, Staff Studies, 34(1–2), 51–68, DOI: <http://dx.doi.org/10.4038/ss.v34i1.1239>.
- Domaszewicz R. (1985), *Finanse krajów kapitalistycznych*, PWE, Warszawa.
- Easterly W., Rebelo S. (1993), *Fiscal policy and economic growth: An empirical investigation*, „Journal of Monetary Economics”, 32(3), 1–57.
- Fölster S., Henrekson M. (2001), *Growth Effects of Government Expenditure and Taxation in Rich Countries*, „European Economic Review”, 45(8), 1501–1520,
DOI: [http://dx.doi.org/10.1016/S0014-2921\(00\)00083-0](http://dx.doi.org/10.1016/S0014-2921(00)00083-0).
- Forte F., Magazzino C. (2011), *Optimal size of government and economic growth in EU countries*, „Economia Politica – Journal of Analytical and Institutional Economics”, 28(3), 1–23.
- Gupta S., Verhoeven M. (2001), *The efficiency of government expenditure Experiences from Africa*, „Journal of Policy Modelling”, 23, 433–467,
DOI: [http://dx.doi.org/10.1016/S0161-8938\(00\)00036-3](http://dx.doi.org/10.1016/S0161-8938(00)00036-3).
- Gwartney D. J., Lawson R., Park W., Wagh S., Edwards C., de Rugy V. (2002), *Economic freedom of the World: 2002 Annual Report*, The Fraser Institute, Vancouver.
- Hansen A. H. (1947), *Economic policy and full employment*, McGraw-Hill, New York-London.
- Hansen A. H. (1941), *Fiscal policy and business cycles*, W. W. Norton, New York.
- Heitger B. (2001), *The Scope of Government and Its Impact on Economic Growth in OECD Countries*, Kiel Working Paper, 1034, 1–36.
<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home> (1.10.2014).
<http://www.imd.org/wcc/wcc-factors-criteria/> (1.10.2014).
<http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014> (1.10.2014).

- Jiranyakul K., Brahmastre T. (2007), *The relationship between government expenditures and economic growth in Thailand*, „Journal of Economics and Economic Education Research”, 8(1), 1–7.
- Joumard I., Kongsrud P., Nam Y. S., Price R. (2004), *Enhancing the Effectiveness of Public Spending: Experience in OECD Countries*, OECD Economics Department Working Paper, 380, 1–52.
- Kleer J. (2005), *Koncepcja modelu sektora publicznego i wzajemnych relacji między sektorem dóbr publicznych i sektorem dóbr prywatnych*, [w:] J. Kleer (red.), *Sektor publiczny w Polsce i na świecie między upadkiem a rozkwitem*, Wydawnictwa Fachowe CeDeWu, Warszawa.
- Kustepeli Y. (2005), *The Relationship Between Government Size and Economic Growth: Evidence From a Panel Data Analysis*, Dokuz Eylül University-Faculty of Business-Department of Economics Discussion Paper Series, 06, 1–52.
- Landau D. (1983), *Government Expenditure and Economic Growth: A Cross-Country Study*, „Southern Economic Journal”, 49(3), 783–792, DOI: <http://dx.doi.org/10.2307/1058716>.
- Mandl U., Dierx A., Ilzkovitz F. (2008), *The Effectiveness and Efficiency of Public Spending*, European Commission, Economic and Financial Affairs Economic Papers, No. 301.
- Marlow M. L. (1986), *Private Sector Shrinkage and the Growth of Industrialized Economies*, „Public Choice”, 49(2), 143–154, DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/BF00181036>.
- Marsh R., Dewar J. (2013), *The Size of the Public Sector*, SPICE The Information Centre, Financial Scrutiny Unit Briefing, The Scottish Parliament, 19 June 2013 13/36, 1–12.
- Mueller D. (ed.), (1996), *Perspectives on Public Choice: A Handbook*, Cambridge: Cambridge University Press, DOI: <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511664458>.
- Musgrave R., Musgrave P. (1989), *Public Finance in Theory and Practice*, (5th ed.) McGraw-Hill, New York.
- Owsiak S. (2005), *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Pevcin P. (2004), *Does Optimal Size of Government Spending Exist?*, University of Ljubljana, Ljubljana.
- Ram R. (1986), *Government size and economic growth: A new framework and some evidence from cross-section and time-series data*, „American Economic Review”, 76, 191–203.
- Rodrik D. (2000), *Institutions for high quality growth: What they are and how to acquire them*, NBER (National Bureau of Economic Research) Working Paper, 7540, 3–31, DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/BF02699764>.
- Romero-Avila D., Strauch R. (2008), *Public Finances and Long-Term Growth in Europe: Evidence from a Panel Data Analysis*, „European Journal of Political Economy”, 24(1), 172–191.
- Rosen H. (2004), *Public Finance*, (7th ed.) McGraw-Hill, New York.
- Saunders P. (1988), *Private Sector Shrinkage and the Growth of Industrialized Economies: Comment*, „Public Choice”, 58(3), 277–284, DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/BF00155673>.
- Saunders P. (1986), *What Can We Learn from International Comparisons of Public Sector Size and Economic Performance?*, „European Sociological Review”, 2(1), 52–60.
- Strauch R., Hagen J. (ed.), (2000), *Institutions, Politics and Fiscal Policy*, Kluwer Academic Publishers, Boston, DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4615-4555-2>.
- Tanzi V. (2000), *The role of the state and the quality of the public sector*, International Monetary Fund Working Paper, Washington, WP/00/36, March, DOI: <http://dx.doi.org/10.5089/9781451845440.001>.

- Theodoropoulos S. (2012), *Seeking a Sustainable Size and Structure for the Greek Public Sector's Activities According to the Fiscal Pact for Euro*, „SPOUDAI Journal”, 62(3-4), 75-92.
- Torstensson J. (1994), *Property rights and economic growth*, „International Review for Social Sciences, Kyklos”, 47(2), 231-247.
- Tsouhluou A., Mylonakis J. (2011), *Public Expenditure, Public Sector Size and Growth: The European Union Marked Structural Differences*, „Review of European Studies”, 3(2), 33-52, DOI: <http://dx.doi.org/10.5539/res.v3n2p33>.
- Williams A., Giardina E. (1993), *Efficiency in the public sector: the theory and practice of cost-benefit analysis*, Edward Elgar Publishing, London.
- Witte De K., Moesen W. (2009), *Sizing the government*, „Public Choice”, 145(1), 39-55, DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s11127-009-9527-7>.

EVALUATION OF THE IMPACT OF GENERAL GOVERNMENT SECTOR SIZE IN POLAND ON EFFICIENCY OF PUBLIC SPENDING

A b s t r a c t. The objective of this article is to examine relations between size of General Government Sector and effects of public spending. In order to measure the size of the sector author will apply financial parameters, which refers to disposal of public funds. From the other hand, results of sector's activity will be researched through measurements based on indexes. The idea to base them on international rankings, which present complementary measures that link financial funds and indicatory approach to efficiency of sector's entities, allows analyzing relationship between size of the sector and parameters designed to measure results of sector's activity.

K e y w o r d s: public finances, general government sector size, efficiency of public spending.

